

|| مهدی و آیات قرآن ||

بسیار اتفاق می افتد که می پرسند چرا مثلاً موضوع خلافت و امامت ائمه یا اسامی آنها در قرآن با صراحت ذکر نشده است ؟ و از این غافلند که شیوه قرآن مجید اینست که موضوعات را بصورت کلی طرح میکند. به علاوه موضوع خلافت بلا فصل امیر مؤمنان شاید اگر با صراحت و با ذکر نام آن حضرت توأم بود ، کسانی که تاب تحمل آنرا نداشتند و برای تصاحب جانشینی پیغمبر خوابهای طلائی میدیدند از همان زمان حیات آن حضرت دست بکار شده و اوضاعی بوجود می آمد که آئین اسلام در همان روزگار اول دستخوش شکست و انهدام میگردد .

راجع بوجود اقدس مهدی موعود اسلام که از لحاظ اهمیت هم پایه خلافت بعد از پیغمبر (ص) بلکه از نظری جالب تر و جهانی تر است نیز همین را میگوئیم. قرآن مجید معمولاً جز در موارد قانون گذاری (احکام) و دستورهای اخلاقی و حوادث تاریخی به «جزئیات» و تفصیل نمی پردازد و غالباً موضوعات را بصورت کلی بیان میکند ، حتی در موارد یاد شده نیز زیاد دیده میشود که با اجمال برگزار نموده و شرح و تفصیل آنرا به نبی اکرم (ص) و ائمه اطهار که ترجمان وحی الهی میباشند ، واگذار میکند .

* * *

آیات قرآنی که در پیرامون شخصیت جهان مدار مهدی موعود اسلام در تفاسیر اهل بیت عصمت تأویل و تفسیر شده است نیز از همین رهگذر می باشد .

بعضی از آنها در ظاهر دلالت بر مقصود دارد و راجع بدولت جهانی او ، یاران شایسته وی ، عدالت اجتماعی و جهانی و جهانگیر او ، و اصلاح جهان بدست قومی که جز خدا را نمی پرستند و تنها او را قادر مطلق میدانند ، است. این دسته از آیات را در اصطلاح «تنزیل» میگویند که قطع نظر از روایات و بهمانگونه که نازل شده با منظور تطبیق میکند و دلالت دارد که سرانجام سراسر گیتی بوسیله یک مصلح بزرگ جهانی پر از عدل و داد خواهد شد .

دسته دیگر از آیات شاید بظاهر و نظر اول دلالتی نداشته باشد ولی با تفسیر و تأویلی که از ائمه اطهار علیهم السلام رسیده است با منظور مطابقت کامل دارد ، باین معنی که دلالت این آیات بر مقصود بانضمام روایات وارده از مضمومین (ع) کامل میگردد. هدف ما از نگارش این قسمت توجه دادن شیعیان باین حقیقت است که نه تنها صدها روایات صحیح و معتبر از طرق مختلف

درباره ظهور امام زمان رسیده است بلکه بایان رسای ائمه اطهار و قرآن کریم نیز آیات عدیده راجع باین موضوع سخن گفته است ، و ثانیاً روشن ساختن جهت دلالت این آیات است که برخی گمراهان از آنها برای مقاصد شوم خود سوءاستفاده کرده و اذهان مسلمانان ساده لوح و بی خبر را مشوب ساخته اند .

بادر نظر گرفتن این جهات میگوئیم چنانکه در حدیث متواتر و معروف (انی تارك فيكم الثقلين كتاب الله وعترتی، اهل بیته) که مورد اتفاق شیعه و سنی آمده است پیغمبر اکرم اهلیت خود را از قرآن مجید جدا نمیداند و کشف اسرار و تأویل قرآن مجید را بعهده آنان گذارده است و بمصداق « اهل البیت ادری بما فی البیت » آن ذوات مقدسه نیز بهتر از هر کسی دیگر آشنا بر روش و شیوه و اهداف قرآن میباشند و بهتر میتوانند مسلمانان را با قرآن راهبرند و در جریان امر بگذارند .

* * *

آیاتی که توسط اهلیت عصمت در کتابهای معتبر شیعه راجع بحضرت ولی عصر و ظهور او تأویل و تفسیر شده است بالغ بر صد آیه است ، علامه مجلسی در جلد ۱۳ بحار الانوار بیش از ۶۰ آیه در باب مخصوصی وطنی سایر ابواب دیگر نقل کرده است .

بعلاوه چند تن از علمای شیعه کتابهای خاصی در این خصوص تألیف نموده اند که از جمله کتاب « المحجة فیما نزل فی القائم الحجة » تألیف دانشمند عالیمقام مشهور رسیده اش بحرانی را باید نام برد که اتفاقاً شیخ سلیمان حنفی دانشمند معروف سنی آنرا در کتاب « ینابیع الموده » نقل کرده است .

اینک از مجموع آن آیات آیاتی چند که مفاخر محدثین و علمای بزرگ شیعه در کتب معتبر و پر ارج خود با استفاده از روایات اهلیت علیهم السلام راجع بانحضرت ذکر نموده اند برای اطلاع خوانندگان ارجمند ذکر میشود توضیح اینکه برای رعایت اختصار فقط به ترجمه آیات و حدیثی که راجع بان رسیده است ، اکتفا میشود :

۱ - وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ

کَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلِيُمَكِّنَ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ

مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا (۱) یعنی خداوند بکسانی که از شما

ایمان آورده و اعمال شایسته پیشه ساخته اند وعده داده است که آنها را در زمین نماینده خود گرداند ، چنانکه افراد پیش از آنها را خلیفه گردانید و دینی را که برای آنها برگزید باقی داشته و ترس آنها را تبدیل بامن کند ، تا مرا پرستش کنند و هیچ بمن شرک نوزند .

در کتاب « غیبت » شیخ طوسی و « کنز الفوائد » کراچکی روایت شده که این آیه شریفه

(۱) سوره نور آیه ۵۴

درباره قائم موعود و یاران او نازل شده است .

۴ - وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَ عَلَىٰ الَّذِي اسْتَضَعَّفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَ

نَجْعَلَهُم الْوَارِثِينَ وَنَمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ (۱) یعنی : ما اراده کرده ایم منت بنهیم بر آنان که در زمین مورد ستم واقع گشتند و آنها را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهیم و در زمین جایگزین گردانیم .

شیخ طوسی در غیبت، روایت میکند که حضرت امیر مؤمنان (ع) فرمود : اینان که در زمین مورد ستم واقع شدند ، خاندان پیغمبر هستند که خداوند، مهدی آنها را برمی انگیزاند تا آنها را عزیز داشته و دشمنان شان را ذلیل گرداند .

۳ - هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كُلِّهِ

وَتَوَكَّرَ الْأُمُشْرِكُونَ (۲) : یعنی او خداوندی است که فرستاده خود را با هدایت و دین حق میفرستد تا بر تمامی دین های پیروز گردد هر چند مشرکان نخواهند .

شیخ صدوق در کتاب «کمال الدین» روایت میکند که ابو بصیر از حضرت امام رضا علیه السلام پرسید : چه موقع خداوند فرستاده خود را با هدایت و دین حق میفرستد تا او را بر همه دینها غالب گرداند ؟ حضرت فرمود : ای ابو بصیر ! هنوز موقع « تاویل » آن نرسیده است پرسید موقع تاویل آن کی خواهد بود ؟ فرمود : بخواست خداوند ، هنگامی که قائم هاقیام کند .

علامه کراچکی در «کنز الفوائد» از عبا یه ربعی روایت میکند که امیر مؤمنان (ع) این آیه را تلاوت نمود و سپس فرمود : بخدائی که جان من در دست اوست بعد از ظهور وی (مهدی) قریه ای نیست که صبح و شام بانگ « اشهدان لا اله الا الله وان محمد رسول الله » در آن بلند نشود .

در کتاب مزبور از عبدالله بن عباس روایت میکند که راجع به تفسیر این آیه گفت : در آن روز تمام یهود و نصارا و پیروان هر کیشی بدین حنیف اسلام میگردند و گرگ و میش و گاو و شیر و انسان و مار از جان خود ایمن میباشند ، و این به هنگام ظهور قائم آل محمد است (کنایه از عدالت عمومی است که در پر تو ظهور آنحضرت در سراسر جهان گسترش میابد) در حدیث مشهور مفصل بن عمر نیز آمده است که وی از حضرت صادق (ع) پرسید : تاویل و لیظهره علی الدین کله ، چیست ؟

فرمود : ای مفصل ! بخدا قسم قائمها اختلاف را از میان ملل و ادیان بر میدارد و همه دینها یکی میشود چنانکه خداوند فرموده است : **ان الدین عند الله الاسلام** و فرموده :

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(۱) قصص آیه ۹ (۲) صف آیه ۹

یعنی : دین در نزد خداوند تنها دین اسلام است و هر کس جز آئین اسلام را بپذیرد از وی پذیرفته نمی‌شود و در آخرت از زیان کاران خواهد بود .

۴ - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ

يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ یعنی : ای افراد با

ایمان اگر کسی از شما از دین خود برگردد ، بدانند که بزودی خداوند گروهی را می‌آورد که آنان را دوست دارد ، و آنها نیز خدا را دوست بدارند ، آنها نسبت باهل ایمان خود را ناچیز می‌شمارند ولی در مقابل کافران نیرومند می‌باشند . (سوره مائده آیه ۵۹)

سلیمان بن هارون عجلی روایت میکند که گفت : شنیدم حضرت صادق علیه السلام می‌فرمود : صاحب الامر در پناه خداوند محفوظ است اگر (فرضاً) همه مردم از میان بروند خدا یاران او را خواهد آورد آنها کسانی هستند که خدا درباره‌شان فرموده است **فَان يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ**

وَ كَلَّمْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ یعنی : اگر اینان بآن (کتاب خدا ، حکم الهی ، نبوت)

کفر ورزند ، قومی را بر آنها خواهیم گماشت که بآن کفر نورزند :

۵ - **اعلموا ان الله يحيي الارض بعد موتها قد بينا لكم الايات لعلكم**

تعقلون یعنی : بدانید خداوند زمین را بعد از مردنش زنده می‌گرداند ما آیات خود را برای

شما آشکار ساختیم تا در آن باره تعقل کنید . (حدید آیه ۱۶)

در غیبت شیخ طوسی از ابن عباس روایت میکند که در تفسیر این آیه گفت : خداوند زمین مرده را بعد از بیدارگری اهلیش بوسیله ظهور قائم آل محمد (ص) اصلاح می‌کند و آیات و علائمی که خدا آشکار می‌کند آنحضرت است و این آیه درباره او نازل شده . در کمال الدین شیخ صدوق از امام باقر (ع) روایت نموده که فرمود : خداوند زمین را با ظهور قائم مازنده می‌گرداند از آن پس که با کفر اهلیش مرده باشد ، و در کافی ، از ابو بصیر روایت میکند که حضرت فرمود : **يحيي الارض بالعدل بعد موتها بالجور .**

۶ - **ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذکر ان الارض يرثها عبادي -**

الصالحون یعنی : مادر « زبور » داود بعد از ذکر (تورات و کتب آسمانی دیگر) نوشتیم که زمین را بندگان شایسته من وارث می‌برند (انبیاء ۱۰۳) ، در تفسیر علی بن ابراهیم قمی و منابع دیگر این « بندگان شایسته » را قائم آل محمد و یاران او دانسته‌اند . در مقاله « نظری به بعد قدیم » نوشتیم که این مطلب ا همین الفاظ در باب ۳۷ زبور کنونی داود پنجم برهم موجود است .